

Duitsland geeft Nederland formatie-les



Door [René Cuperus](#) - 23 oktober 2021
Geplaatst in [Duitsland](#) - [Kabinetsformatie](#)

Ajax mag dan deze week *Borussia Dortmund* spectaculair voetballetjes hebben gegeven, politiek-maatschappelijk liggen de verhoudingen precies andersom. Dan leren de Duitsers Nederland een lesje. Eerst waren er *Der Spiegel* en de *FAZ* die vernietigende reportages maakten over *Narcostaat Nederland*. Zij waarschuwden Duitsland ervoor niet datzelfde pad op te gaan.

Met een door de drugsmafia vermoorde journalist (Peter R. de Vries) en advocaat en zelfs een bedreigde premier. Inderdaad, hoe heeft Nederland dat ooit zover kunnen laten komen? En is er wel voldoende urgentie en moed om de Nederlandse rechtstaat echt te herstellen en verdedigen of lekt alle politieke energie weg naar bijzaken en naar onderling gekrakeel?

Soepel, zonder informateurs

Ook op dat punt is Duitsland bezig Nederland de les te lezen. Duitsland maakt met zijn kabinetsformatie vaart, daar waar Nederland met een uitzichtloze, kibbelende formatiestrijd bezig is. Na een paar weken 'Sondierungen' werd eerst de Duitse verliezer van de verkiezingen – de imploderende CDU/CSU van Armin Laschet – soepel geëlimineerd. En nu koerst men af op de zogenaamde *Ampel*- of Stoplicht-coalitie van SPD, Groenen en FDP, zo genoemd naar de partijkleuren rood, groen en geel.

Deze combinatie van drie partijen hield na de sonderingsronde een zelfverzekerde en toekomst-optimistische persconferentie, waarbij ze aangaven nu echt serieus te gaan onderhandelen voor een

Duitsland geeft Nederland formatie-les

nieuwe Duitse regering. Alles staat in het teken van de modernisering van Duitsland, van de *Aufbruch*, de omwenteling die Duitsland nodig heeft. Opvallend bij dit formatieproces is de afwezigheid van informateurs. De Duitse politici doen het allemaal zelf, en dat gaat veel beter en soepeler. Er is geen mogelijkheid politieke verantwoordelijkheid af te schuiven of weg te duiken.

Schokkend verschil

Dit alles levert een steeds schokkender verschil op tussen de Nederlandse en Duitse formatie. Want vergeet niet: Duitsland is van oudsher helemaal geen coalitie- of polderland. De politieke cultuur werd bepaald door een hele grote dominante volkspartij, meestal CDU/CSU, met daarnaast kleine partners als junior-bijwagen, meestal de FDP. Dat Duitsland, dat nog nooit een driepartijen-coalitie gekend heeft, over meer vaart en vaardigheid beschikt dan Coalitieland Nederland, is veelzeggend.

Stop in Nederland dus maar met die informateurs! Die werken alleen maar vertragend, omdat de politieke leiders zich achter hun ruggen kunnen verschuilen. Herstel desnoods de rol van de koning bij de kabinetsformatie. Maak het proces of politieker – politiseer het maximaal door de politieke leiders à la Duitsland het proces te laten leiden -, of maak het juist objectiever. Maar het schaamtevolle gehannes van nu, met een totaal regenteske achter-de-coulissen onderhandelingscultuur zonder resultaten, is een nationale aanfluiting aan het worden.

Enthousiasme spat er af

In Duitsland spat het enthousiasme van de regeringsvorming af. Alle drie de coalitiepartijen zijn om verschillende redenen heel gemotiveerd. De SPD omdat ze nog leeft, en uit een schier uitzichtloze electorale positie alsnog terugkwam en de verkiezingen won. De SPD had er niet meer op gerekend deze eeuw ooit nog een bondskanselier te mogen leveren. Ze bevindt zich in een eufore schoktoestand.

De Duitse Groenen hebben zich de laatste jaren professioneel voorbereid op regeringsdeelname. Zij hebben zich doelbewust 'verburgerlijkt' en de meest fanatieke en radicale elementen afgeschud. Voor het eerst schoven zij zelfs een eigen groene kanselierskandidaat naar voren: Annalena Baerbock.

Als een van de grootste en best ontwikkelde ecologische partijen ter wereld, is de Groenen er alles aan gelegen om bij de aanstaande klimaattransitie in Duitsland en Europa aan de knoppen te zitten. Zij willen graag een eigen Klimaatminister leveren, liefst een nieuw Klimaatministerie. Tot slot de FDP. Die is ook opgelucht dat ze het redelijk hebben gedaan in de verkiezingen. De vorige keer liep de FDP tot eigen schade en schande op het laatst uit de formatie weg. FDP-leider Christian Lindner wil zich hiervoor revancheren en zal hoe dan ook willen regeren.

Een diepere laag van motivatie is de gemeenschappelijke missie van de modernisering van Duitsland. Deze coalitie noemt zich 'Vooruitgangcoalitie'. Men wil Duitsland, dat in sommige opzichten inderdaad wat achterloopt op kleinere, wendbaardere landen in Europa, bij de tijd brengen. Duitsland is het laatste land waar de fax nog bestaat, waarmee men zware juridische contracten heen en weer stuurt. En Duitsland is het land van orde, regelmaat en degelijkheid, met een grote keerzijde: iedereen

Duitsland geeft Nederland formatie-les

klaagt over de trage bureaucratische hindermacht.

Met name de Groenen en de FDP, die massaal de stem van de Duitse jongeren gekregen hebben, voelen zich de vertegenwoordigers van het nieuwere, moderne Duitsland. In het gezamenlijke *Sondierungen Papier* wordt daarom gesproken van: 'eine umfassende Erneuerung unseres Landes. Deutschland braucht einen Aufbruch. Wir fühlen uns gemeinsam dem Fortschritt verpflichtet. Als Fortschrittskoalition können wir die Weichen für ein Jahrzehnt der sozialen, ökologischen, wirtschaftlichen, digitalen und gesellschaftlichen Erneuerung stellen'.

Een proeve

Dat Sondierungspapier is zoiets als de proeve van een probeersel van een concept-regeerakkoord dat VVD en D66 samen in de zomervakantie schreven, maar dan iets concreter en politiek langer houdbaar. Deze tekst is inmiddels goedgekeurd door de verschillende partijgremia, waarmee groen licht is gegeven voor de daadwerkelijke onderhandelingen voor de Stoplicht-coalitie. Dat gaat op zijn Duits, heel degelijk en grondig.

Maar liefst 300 partijvertegenwoordigers (dat is 2 x de Tweede Kamer!) gaan in 22 *Arbeitsgruppen* met elkaar onderhandelen. Maar dan hebben we het wel over degelijkheid gecombineerd met spoed. Men trekt er maximaal 4 weken voor uit. Dan moet er een nieuwe Duitse regering zijn. De algemene verwachting in Berlijn is inderdaad dat er begin december een *Ampel*-coalitie zal aantreden onder leiding van de nieuwe SPD-bondskanselier Olaf Scholz. Grote kans dat dat eerder is dan in Nederland.

Wrijvingen

Loopt alles dan op rolletjes en wrijvingsvrij bij de Duitse regeringsvorming? Nee, niet helemaal, al hebben de drie partijen al wel hun symbool-programmapunten binnengehaald bij de sonderingen. Zoals het minimumloon en de pensioenen voor de SPD; het klimaat voor de Groenen; en economische innovatie en digitalisering voor de FDP. Dit alles bijeengehouden door het concept van de '*sozial-ökologischen Marktwirtschaft*', de sociaal-ecologische markteconomie.

Maar er bestaat een zichtbaar conflict over wie de minister van Financiën zal leveren, Groenen of FDP. Dat maakt nogal wat uit voor de economische stootrichting van Duitsland en Europa. Om die functie wordt openlijk in Duitse TV-talkshows gestreden tussen FDP-leider Christian Lindner, die bekend staat als een monetaire havik - iemand die geen schuldenpolitiek toestaat, noch in Duitsland, noch in de Europese Muntunie.

Daartegenover staat de groene Keynesiaan Robert Habeck, de tweede man van de Groenen, en beoogd vicekanselier. Die is een felle tegenstander van de hardvochtige bezuinigingspolitiek van de afgelopen decennia en bepleit juist grote investeringen in Duitsland en Europa, voor de klimaattransitie en de mondiale economisch-technologische concurrentiestrijd.

Duitsland geeft Nederland formatie-les

Het vertrek van Weidmann

Er wordt gefluisterd dat het plotselinge 'persoonlijke' vertrek van Jens Weidmann, de president-directeur van de Duitse *Bundesbank*, alles met deze strijd om het ministerie van Financiën zou hebben te maken. Verdere wrijvingen zouden nog kunnen ontstaan door het debat over kernenergie dat opeens terug van weggeweest is in Duitsland.

Er zijn steeds meer Duitse wetenschappers die spijt beginnen te krijgen van de *Energiewende* van Merkel, en het Franse voorbeeld van klimaatneutraliteit via kernenergie willen volgen, wat tegen het zere been is van de Groenen. Verder is daar nog de grote en onvoorspelbare linkervleugel van de SPD, al wordt daar na de verrassende winst van de SPD weinig reuring van verwacht.

Belangrijker is dat er feitelijk geen alternatief is voor de Stoplicht-coalitie. De CDU/CSU is totaal ingestort na de fatale verkiezingsnederlaag. Men is daar bezig met de vervanging van de gehele partijtop. CDU/CSU bevindt zich in de diepste naoorlogse crisis en heeft zich daarmee ongeschikt verklaard tot regeren. En zoals gezegd, de andere partijen popelen juist om aan te treden. Daar overheerst de spirit om Duitsland te moderniseren en innoveren.

Groot land complex land troeft kleine Nederland af

Mocht Duitsland er echt in slagen om eerder dan Nederland een nieuwe regering te hebben (*mind you*: de Nederlandse verkiezingen waren in maart, de Duitse verkiezingen in september!), dan leert Duitsland ons enorm de les. Een veel groter en complexer land met veel grotere problemen zou *Coalitieland Nederland* dan simpel aftroeven.

Duitsland is immers hét Industrieland van Europa. Daar heeft men niet 1 *Tata steel*, maar 100 Tata Steel te verduurzamen in de klimaattransitie. En Duitsland is een land met Europese en mondiale verantwoordelijkheden. En dat land zou er dan in slagen om eerder en soepeler een veel-partijen-regering te vormen dan het overzichtelijke Nederland? Dat is niet uit te leggen. Nederland zou zich diep moeten schamen. Niet alleen over zijn verwording tot *Narcostaat*, maar ook over zijn politieke cultuur, waarin partijbelangen en persoonlijke belangen veel te veel boven het landsbelang gaan.

[René Cuperus](#) bericht met regelmaat over het **Duitsland na Merkel**. Wynia's Week publiceert namelijk niet alleen over Nederland, maar kijkt (en vergelijkt) ook over de grenzen. Steunt u deze onafhankelijke berichtgeving? Graag! Doneren kan **[HIER](#)**. **Hartelijk dank!**